

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

વિશેષ દીવાની અરજી નં. ૭૨૪૯/૨૦૧૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ.જી. શાહ

=====

- ૧ શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?
- ૨ રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?
- ૩ શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?
- ૪ શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?
- ૫ શું તેને દીવાની ન્યાયાધીશને પરિપત્રિત કરવો જોઈએ?

=====

કલપંતસિંઘ સતનામસિંઘ રાજપુત..... અરજદારો

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ર સામાવાળાઓ

=====

ઉપસ્થિતી:

અરજદાર નં.૧ તરફે વકીલ શ્રી એચ.બી. ચંપાવત

સામાવાળા(ઓ) નં.૧-૩ તરફે સહાયક સરકારી વકીલ સુશ્રી અમિતા

શાહ

સામાવાળાઓ નં.૧-૨ તરફે રૂલ પ્રત્યક્ષ બજવણીથી બજેલ છે.

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ.જી. શાહ

તારીખ: ૧૪/૦૮/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

૧. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ. બી. ચંપાવત તથા સામાવાળા
— રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એ.જી.પી. સુશ્રી અમિતા શાહની વિસ્તૃત રીતે દલીલો
સાંભળવામાં આવી.

૨. હાલની અરજી અટકાયતી કલવંતસિંહ સતનામસિંહ રાજપૂતના કાકા દ્વારા
દાખલ કરવામાં આવી છે, જેઓને અરજદાર તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા છે, કારણ
કે સામાવાળા નં.૨ દ્વારા ગુજરાત અસામાજિક પ્રવૃત્તિઓ નિવારણ અધિનિયમ,

૧૯૮૨ ની કલમ ૩(૧) હેઠળ તા. ૧૫.૦૩.૨૦૧૪ના આક્ષેપિત આદેશથી તેમને બંધક બનાવવામાં આવ્યા છે.

૩. આવા પડકારાયેલ અટકાયતના આદેશમાં, સક્ષમ સત્તાધિકારીએ પાલનપુર તાલુકા પોલીસ સ્ટેશનમાં ૨૫.૦૨.૨૦૧૪ના રોજ નોંધાયેલ પ્રતિબંધ અધિનિયમની કલમ ૬૬(બી), ૬૫એઈ, ૬૭, ૧૧૬(૨), ૮૧, ૮૮ અને ૮૯ હેઠળનો એકમાત્ર ગુનો, જે ૨ – સી. આર. નં. ૫૦૧ ઓફ ૨૦૧૪ તરીકે નોંધાયેલ છે, તેનો વિચાર કર્યો છે. આવી એફ.આઈ.આર.ના અવલોકનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પાલનપુર તાલુકા પોલીસ સ્ટેશનની સંબંધિત ટીમ, આવા પ્રકારના ગુનાઓ અટકાવવા માટેની નિયમિત પેટ્રોલિંગ દરમિયાન, જાણમાં આવ્યું કે આર.જે. – ૧૯ – ૧ – જી – ૨૧૧૮ નંબરનો એક ટ્રક પરમિટ વિના અમદાવાદ તરફ વિદેશી દારૂનું વહન કરી રહ્યો છે, અને તેથી તેમણે સંબંધિત પ્રવેશબિંદુઓ તેમજ જગન્નાથ બસ સ્ટેશનની નજીકનો માર્ગ ઘેરી લીધો, જ્યાં તેમણે એવો ટ્રક માર્ગ ઉપર આવતો જોયો. વધુમાં જણાવાયું છે કે જ્યારે તેમણે ટ્રકને ઊભો રાખવા જણાવ્યું, ત્યારે ટ્રક ઊભો રાખવાને બદલે ચાલકે તેની તપાસ ટાળવા માટે તેને ઝડપથી છાપી તરફ દોડી ગયો, તેથી પોલીસે આશરે અડધા કિલોમીટર સુધી ટ્રકનો પીછો કરીને તેને અટકાવ્યો. પરિણામે ટ્રક ત્યાં ઊભો રાખવો પડ્યો અને પૂછપરછ દરમિયાન જાણવા મળ્યું કે અરજદાર ટ્રક ચલાવી રહ્યો હતો અને તેનું નિયંત્રણ રાખી રહ્યો હતો. ત્યારબાદ, અરજદારની હાજરીમાં

ટ્રકની તપાસ કરવામાં આવતાં, આગળ યોજાના થેલા હતા અને એવા આગળના થેલા દૂર કરતાં વિદેશી દારૂના કાર્ટનો મળી આવ્યા અને માંગણી કરવા છતાં ચાલક આવા વિદેશી દારૂ માટે પરમિટ અથવા દસ્તાવેજો રજૂ કરી શક્યો નહોતો અને તેથી તે મુદ્દામાલ તરીકે જપ્ત કરવામાં આવ્યો; અને આવા થેલાં અને કાર્ટનોની ગણતરી કરતાં માત્ર રૂપિયા ૧૬૨૫/- મૂલ્યના ૬૫ યોજાના થેલા હતા, જ્યારે દારૂના ૨૩૦ કાર્ટન હતા અને ચકાસણી કરતાં જાણવા મળ્યું કે દરેક કાર્ટનમાં માલી એન્ડ ગ્રીન કંપનીની રોક સ્ટ્રોંગ દારૂની ૧૪૮ બોટલો છે અને તેના ઉપર પંજાબમાં વેચાણ માટે હોવાનું લેબલ છે. આવા દારૂની કુલ કિંમત આશરે રૂપિયા ૧૨,૯૬,૦૦૦/- છે. આગળની પૂછપરછમાં અરજદારે ખુલાસો કર્યો કે દારૂ અમદાવાદ ખાતે પહોંચાડવાનો છે. યોજાના થેલાં અને દારૂના કાર્ટનો ઉપરાંત, ટ્રક તથા અરજદારનો મોબાઈલ ફોન પણ મુદ્દામાલ તરીકે જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને અરજદાર રૂપિયા ૧૩,૦૦,૦૦૦/- મૂલ્યના વિશાળ પ્રમાણના દારૂ સાથે ઝડપાયો હોવાથી, અધિનિયમની જોગવાઈઓને ધ્યાને લઈ પડકારાયેલ આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. આદેશ સાથે અરજદારને આપવામાં આવેલ કાગળોની ચકાસણી કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે તપાસ ફરિયાદીની આવૃત્તિને સમર્થન આપે છે. તેમ છતાં, વિદ્વાન નીચલી અદાલતે ૦૭.૦૩.૨૦૧૪ના આદેશથી, અરજદાર પંજાબનો રહેવાસી છે અને તે માત્ર વાહન ચલાવી રહ્યો હતો, તેમજ ગુનો એવો ગંભીર સ્વરૂપનો નથી કે જેમાં આજીવન કેદ અથવા તેથી વધુ સજા થાય અને અરજદારે તમામ શરતોનું પાલન

કરશે તથા તેના પરિવારની જવાબદારી તેની ઉપર છે એવી રજૂઆત કરી હોવાથી, ફરિયાદ પક્ષે એવી રજૂઆત કરવા છતાં કે અરજદાર પંજાબથી અમદાવાદ સુધી વિશાળ માત્રામાં દારૂનું પરિવહન કરી રહ્યો છે અને જો તેને જામીન પર મુક્ત કરવામાં આવશે તો તે નિશ્ચિતપણે આવી પ્રવૃત્તિ ચાલુ રાખશે, સત્ર અદાલતે તેને જામીન પર મુક્ત કરવો યોગ્ય ગણ્યો હતો. નોંધવા યોગ્ય બાબત એ પણ છે કે તપાસ એજન્સી અરજદાર દ્વારા જાણાવવામાં આવેલ નામવાળી વ્યક્તિને, અરજદારે આપેલા મોબાઈલ નંબરના આધારે, શોધી શકી નહોતી. તેથી હકીકતમાં એવું માનવા માટે કારણ છે કે અરજદાર પોતે જ મુખ્ય વ્યક્તિ છે અને અમદાવાદ ખાતે પહોંચાડવાના દારૂનો માલિક છે. જો આપણે પડકારાયેલ અટકાયતના આદેશનું અવલોકન કરીએ, તો સ્પષ્ટ થાય છે કે સક્ષમ સત્તાધિકારીએ વ્યક્તિગત સંતોષે આવી નિષ્પત્તિ પર પહોંચીને અરજદારને બુટલેગર તરીકે અટકાયત હેઠળ રાખ્યો છે, કારણ કે જે વિશાળ માત્રાનો દારૂ અન્યથા પંજાબમાં વેચાવાનો હતો તે ગુજરાત રાજ્યમાં લાવવામાં આવ્યો હતો, જ્યાં તે પ્રતિબંધિત છે. સક્ષમ સત્તાધિકારીએ વિગતવાર સમજાવ્યું છે કે કેવી રીતે અને શા માટે અરજદારની પ્રવૃત્તિઓને બુટલેગર તરીકે ગણવી જોઈએ અને તે કેવી રીતે જાહેર વ્યવસ્થાને ભંગ કરે છે.

૪. આ નિશ્ચિત છે કે ભલે ગુનો જઘન્ય ગુનો નથી, તેમ છતાં એવો કહી શકાય નહીં કે તે જાહેર વ્યવસ્થાને અસર કરતો નથી. એટલી વિશાળ માત્રામાં,

પ્રતિબંધિત હોવા છતાં, ચૂંટણીના માત્ર બે અઠવાડિયા પહેલાં જે પરિવહન કરવામાં આવ્યું છે, તે નિશ્ચિતપણે રાજ્યમાં જાહેર જીવન ભંગ પાડવાના હેતુથી કરવામાં આવ્યું છે. ભલે ફોજદારી વિચારણામાં આરોપીના નિવેદન પર આધાર રાખી શકાય નહીં, તેમ છતાં તપાસ એજન્સી સમક્ષ તેના નિવેદનમાં અરજદારે હકીકતમાં પોતે જ ટ્રકનો માલિક હોવાનું સ્વીકારવું પડ્યું છે, અને જ્યારે અરજદારે પોતે જ જાહેર કરેલા મોબાઇલ નંબર પરથી પોલીસને દારૂના માલિકનો પતો મળ્યો નહીં, ત્યારે અરજદારે પોતાની બચાવટ માટે પોલીસને ખોટો નંબર આપ્યો હોવાનું પણ આગળ સ્વીકારવું પડ્યું હતું અને ત્યારબાદ તેણે બીજો નંબર જાહેર કર્યો હતો. આવી દરેક ફેરી માટે તેને પ્રતિ ફેરી રૂ. ૮૦,૦૦૦/- મળે છે. આ બાબતને પણ અવગણવામાં આવી શકતી નથી કે જ્યારે પોલીસએ તેને ઉભું રહેવા કહ્યું, ત્યારે તેણે ટ્રક ઉભો રાખવાને બદલે સ્થળ પરથી ભાગી જવા માટે તેને ઝડપી ગતિએ હંકાર્યો હતો અને સદભાગ્યે તે ૧૫ મિનિટની અંદર પકડાઈ ગયો; નહીં તો તે વાહન અકસ્માત જેવો કોઈ અન્ય ગુનો પણ આચરી શક્યો હોત. તેથી, પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ અભિલેખ પર આ બાબત પુષ્ટિ પામે છે કે અરજદાર રાજ્યમાં પ્રતિબંધિત દારૂના પરિવહન અને પુરવઠાનો ધંધો કરે છે.

૫. ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિ સાથે, જો આપણે પ્રશ્નાધીન અધિનિયમની જોગવાઈનો વિચાર કરીએ, તો “બુટલેગર” શબ્દની વ્યાખ્યા અધિનિયમની કલમ ૨(બી) હેઠળ કરવામાં આવી છે, જે નીચે મુજબ છે:

૨.(બી) “દારૂબંધી ભંગ કરનાર” નો અર્થ એવો વ્યક્તિ થાય છે, જે બોમ્બે દારૂબંધી અધિનિયમ, ૧૯૪૮ ની કોઈપણ જોગવાઈઓ તથા તેના હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમો અને આદેશો, અથવા હાલ અમલીઅન્ય કોઈ કાયદાના ઉદ્દેશ્યમાં કોઈપણ દારૂ, માદક ઔષધિ અથવા અન્ય માદક પદાર્થનું આસવન કરે છે, ઉત્પાદન કરે છે, સંગ્રહ કરે છે, પરિવહન કરે છે, આયાત કરે છે, નિકાસ કરે છે, વેચે છે અથવા વિતરણ કરે છે; અથવા જે જાણપૂર્વક અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા અથવા તેના મારફતે ઉપર વર્ણવેલ કોઈપણ કાર્ય કરાવવામાં આગળવધારવા અથવા સમર્થન આપવા માટે કોઈપણ પાત્રો અથવા અન્ય કોઈપણ સામગ્રીનો ખર્ચ કરે છે અથવા તેનો ઉપયોગ કરે છે; અથવા જે અન્ય કોઈપણ રીતે આવા કોઈપણ કાર્ય કરવામાં સહાય કરે છે.

૬. વ્યાખ્યાના અવલોકનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે કોઈ વ્યક્તિને દારૂના ગેરકાયદેસર વેપારી તરીકે ગણવા માટે પુનરાવર્તિત ગુનાની રાહ જોવાની કોઈ ફરજિયાતતા નથી અને દારૂ ઉતારવું, બનાવવું, સંગ્રહવું, વહન કરવું, આયાત કરવી, નિકાસ કરવી, વેચવું અથવા વિતરણ કરવું જેવી બધી પ્રવૃત્તિઓ, જે બોમ્બે પ્રતિબંધ નિયમો અને અધિનિયમની કોઈ જોગવાઈનું અથવા તે હેઠળ

બનાવાયેલા આદેશોનું ઉલ્લંઘન કરતી હોય, તો એવી કોઈપણ પ્રવૃત્તિમાં કોઈ વ્યક્તિ સીધી રીતે સંકળાયેલી હોય, અથવા તેને ટેકો આપતી હોય, અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા કરાવતી હોય, અથવા કોઈપણ રીતે તેમાં મદદરૂપ થતી હોય, તો તે વ્યક્તિને “દારૂના ગેરકાયદેસર વેપારી” કહેવા માટે એટલું પૂરતું છે. તેથી અરજદાર માટે આ બાબતે કોઈ દ્વિધા કે કોઈ બચાવ રહેતો નથી કે તેને નિશ્ચિતપણે “દારૂના ગેરકાયદેસર વેપારી” તરીકે ઓળખાવી શકાય. “દારૂના ગેરકાયદેસર વેપારી” શબ્દની વ્યાખ્યાથી સ્પષ્ટ અને સ્વયંસ્પષ્ટ થાય છે કે “આદતસર” શબ્દ “દારૂના ગેરકાયદેસર વેપારી”ની વ્યાખ્યા કલમમાં ગેરહાજર છે. તેથી હવે માત્ર એક જ મુદ્દો બાકી રહે છે, તે છે અટકાયતનો આદેશ પસાર કરવાની યોગ્યતા અંગેનો, જેને અન્યથા કડક પગલું તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. વ્યક્તિઓને અટકાયતના આદેશ કરવા અંગેની સત્તા અધિનિયમની કલમ ૩ માં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી છે, જેમાં જોગવાઈ છે કે રાજ્ય સરકાર, જો કોઈ વ્યક્તિ અંગે આ રીતે સંતુષ્ટ થાય કે તેને જાહેર વ્યવસ્થાના જતનને પ્રતિકૂળ રીતે અસર કરતી કોઈ રીતથી કાર્ય કરવા રોકવાના હેતુથી અને એવું કરવું આવશ્યક હોય, તો સરકાર એવો વ્યક્તિ અટકાયત હેઠળ રાખવાનો આદેશ કરી શકે. અધિનિયમની કલમ ૩ ની ઉપકલમ (૪) માં જોગવાઈ છે કે આ કલમના હેતુસર કોઈ વ્યક્તિને “જાહેર વ્યવસ્થાના જતનને પ્રતિકૂળ અસર કરતી કોઈ રીતથી કાર્ય કરતી” માનવામાં આવશે. જ્યારે એવી વ્યક્તિ, દારૂના ગેરકાયદેસર વેપારી તરીકે અથવા સામાન્ય જુગારગૃહના સંચાલક તરીકે અથવા જોખમી વ્યક્તિ તરીકે

અથવા માદક પદાર્થોના ગુનેગાર તરીકે અથવા અનૈતિક વ્યાપારના ગુનેગાર તરીકે અથવા મિલકત પચાવી પાડનાર તરીકે, એવી કોઈપણ પ્રવૃત્તિમાં સંકળાયેલી હોય અથવા સંકળાવાની તૈયારી કરતી હોય, જે જાહેર વ્યવસ્થાના જતનને પ્રતિકૂળ અસર કરે છે અથવા પ્રતિકૂળ અસર કરવાની સંભાવના ધરાવે છે. તેથી વર્તમાન મુદ્દા માટે પ્રાસંગિક અને મહત્વપૂર્ણ જોગવાઈ અધિનિયમની કલમ ૩ ની ઉપકલમ (૪) હેઠળની ધારિત જોગવાઈઓ છે, જે પુષ્ટિ કરે છે કે જો આવી પ્રવૃત્તિ જાહેર વ્યવસ્થાને પ્રતિકૂળ અસર કરે છે અથવા પ્રતિકૂળ અસર કરવાની સંભાવના ધરાવે છે અથવા એવી અસર કરવાની સંભાવના ધરાવતી માનવામાં આવશે, તો તેવી વ્યક્તિએ જાહેર વ્યવસ્થાના જતનને પ્રતિકૂળ અસર કરતી રીતથી કાર્ય કર્યું હોવાનું માનવામાં આવશે. જ્યારે આ ઉપકલમની ભાષા વધુ સ્પષ્ટ કરે છે કે આ ઉપકલમના હેતુસર, જાહેર વ્યવસ્થા પ્રતિકૂળ રીતે અસરગ્રસ્ત માનવામાં આવશે અથવા પ્રતિકૂળ રીતે અસરગ્રસ્ત થવાની સંભાવના ધરાવતી માનવામાં આવશે, જો આ ઉપકલમમાં ઉલ્લેખિત કોઈપણ પ્રવૃત્તિ અથવા કોઈપણ વ્યક્તિ, સીધી અથવા પરોક્ષ રીતે, સામાન્ય જનતા અથવા તેના કોઈ વર્ગમાં કોઈ નુકસાન, ભય, ચેતના કે અસુરક્ષાની લાગણી પેદા કરી રહી હોય અથવા પેદા કરવાની સંભાવના ધરાવતી હોય, અથવા જીવન, મિલકત અથવા જાહેર આરોગ્યને ગંભીર અથવા વ્યાપક જોખમ સર્જતી હોય.

૬.૧ તેથી, વાસ્તવમાં એવી બે અનુમાનાત્મક જોગવાઈઓ છે કે જેના આધારે

એવી કોઈપણ ગેરકાયદેસર પ્રવૃત્તિમાં પોતાને સંકળાવનાર વ્યક્તિ વિરુદ્ધ અનુમાન કરી શકાય, જેના માટે તેને અટકાયતમાં રાખી શકાય.

૬.૨ તેથી, ઉપરોક્ત તથ્યાત્મક વિગતો અને કાયદાની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતાં, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજીકર્તા શહેરમાં દારૂના જથ્થાબંધ પ્રમાણનું પરિવહન અને પુરવઠો કરતો હોય ત્યારે તેને નિશ્ચિતપણે બૂટલેગર તરીકે ગણવામાં આવી શકે, જ્યારેથી દારૂ ઉપર પ્રતિબંધ અમલમાં છે, જે નિઃસંદેહ જાહેર જીવનમાં વિક્ષેપ પેદા કરે છે. તેથી, જ્યારે અરજીકર્તા વિરુદ્ધ પ્રથમદષ્ટિયા પુરાવા અને નોંધો ઉપલબ્ધ છે, ત્યારે હું અટકાયતના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ કારણ જોતો નથી, કારણ કે તે અન્યથા સક્ષમ સત્તાધિકારીના વ્યક્તિનિષ્ઠ સંતોષનું પરિણામ છે અને વિશેષ કરીને ત્યારે, જ્યારે અરજીકર્તા એ દર્શાવવામાં અસમર્થ રહ્યો છે કે એવો વ્યક્તિનિષ્ઠ સંતોષ શા માટે ગેરકાયદેસર, ભૂલભર્યો, મનસ્વી અથવા અન્યથા ગણવો જોઈએ.

૭. એ જાણીતું તથ્ય છે કે જો દારૂનો આવો વિશાળ જથ્થો શહેરમાં વેચાતો હોય અને એવી સ્થિતિમાં જો તે શહેરના નાગરિકો દ્વારા ઉપભોગ માટે હોય, તો આવી પ્રવૃત્તિને કાયદાના ભંગનું માત્ર સામાન્ય કૃત્ય ગણાવી શકાય નહીં, પરંતુ તેને નિશ્ચિતપણે જાહેર વ્યવસ્થાનો ભંગ તરીકે ગણાવી શકાય. જો અમે પડકારાયેલ આદેશનું અવલોકન કરીએ, તો અટકાયતી સત્તાધિકારીએ

અરજદારને અધિનિયમની કલમ ૨(બી) મુજબ બૂટલેગર તરીકે અટકાયત કરવા માટે તેની વિરુદ્ધનું સમગ્ર વિગતો પ્રગટ કરી છે. ઉપરોક્ત હકીકતી સ્થિતિ અને કાનૂનને ધ્યાનમાં લેતાં, જ્યારે અરજદાર શહેરમાં દારૂનો વિશાળ જથ્થો પરિવહન કરી રહ્યો હતો, ત્યારે માત્ર કાયદો અને વ્યવસ્થાનો પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી, પરંતુ તે જાહેર વ્યવસ્થાના ભંગમાં પણ પરિણમશે.

૮. સક્ષમ અદાલતે અધિનિયમને અતિરેક સત્તાવાળું ઠેરવ્યું નથી અને અધિનિયમ સક્ષમ પ્રાધિકરણને તેમની વ્યક્તિનિષ્ઠ સંતુષ્ટિના આધારે વિવાદિત આદેશ પસાર કરવાની મંજૂરી આપે છે, તે વિવાદાસ્પદ નથી. વ્યક્તિનિષ્ઠ સંતુષ્ટિની પરિભાષા પૂરતી વ્યાપક છે અને યોગ્ય કેસમાં યોગ્ય આદેશ પસાર કરવા માટે સક્ષમ પ્રાધિકરણને પૂરતું અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તા આપે છે. આ સ્થિર કાનૂની સ્થિતિ છે કે, વ્યક્તિનિષ્ઠ સંતુષ્ટિ અન્યથા અયોગ્ય, ગેરકાયદેસર, મનસ્વી અથવા તર્કવિરુદ્ધ છે તેવી વિશિષ્ટ સ્પષ્ટતાના અભાવે, અદાલતોએ વ્યક્તિનિષ્ઠ સંતુષ્ટિના કારણોની તપાસમાં પ્રવેશ કરવો જોઈએ નહીં અને તેથી અદાલતે સક્ષમ પ્રાધિકરણની સત્તા અને અધિકારક્ષેત્રનું અતિપ્રશાસન કરવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ નહીં, જોકે એ સત્ય છે કે, જો એવો આદેશ યોગ્ય મનન-વિચાર વિના અને એવો આદેશ પસાર કરવા માટે અન્યથા આવશ્યક હોય તેવા પુરાવા અને સામગ્રીના અભાવે પસાર કરવામાં આવ્યો હોય, તો અદાલત હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે અને તેથી એવો આદેશ રદ કરી શકે છે. મારા મત મુજબ,

એવું કહી શકાય નહીં કે સક્ષમ પ્રાધિકરણ એવો આદેશ મનસ્વી રીતે પસાર કર્યો છે અથવા એવો આદેશ કાયદા અનુસાર નથી અથવા તર્કવિરુદ્ધ છે. વ્યક્તિનિષ્ઠ સંતુષ્ટિના ન્યાયોચિતતાની બાબત સુધી, અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, આ સ્થિર કાનૂની સ્થિતિ છે કે વ્યક્તિનિષ્ઠ સંતુષ્ટિ સંબંધિત ન્યાયોચિતતાના કારણો તપાસના આધિન નથી, સિવાય કે તે નોંધપરના પુરાવા વિના હોય; જ્યારે વર્તમાન કેસમાં એવું કહી શકાય નહીં કે રાજ્યની અંદર દારૂની વિશાળ માત્રાનું પરિવહન, પુરવઠો અને વેચાણ કરનાર વ્યક્તિ વિરુદ્ધ અટકાયતનો આદેશ પસાર કરવા માટે સક્ષમ પ્રાધિકરણ સમક્ષ કોઈ સામગ્રી અથવા પુરાવા નહોતા. તેથી, જો આવી વ્યક્તિને અટકાવવામાં ન આવે અને તેથી તેને પોતાની પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવામાં આવે, તો તે નિશ્ચિતપણે રાજ્યની અંદર કોઈ અજ્ઞાત સ્ત્રોતમાંથી વધુ દારૂ લાવશે અને જો તે એવો પ્રતિબંધિત દારૂ વિવિધ વ્યક્તિઓને વેચશે, તો કાયદો અને વ્યવસ્થા સહિત જાહેર વ્યવસ્થાના વધુ પ્રશ્નો ઊભા થશે અને તેથી એવી વ્યક્તિને આવી પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રાખતાં રોકવી નિશ્ચિતપણે આવશ્યક છે અને તે હેતુ માટે અટકાયતનો આદેશ જ એકમાત્ર વિકલ્પ છે.

૯. જો આપણે આ અદાલત અને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના અનેક ચુકાદાઓનું અવલોકન કરીએ, તો સ્પષ્ટ થાય છે કે સામાન્ય રીતે અદાલતો અટકાયતના આદેશને રદ કરવામાં ઉદાર અભિગમ રાખે છે અને સામગ્રીરૂપ

દસ્તાવેજો ન આપવાના, અનુવાદિત દસ્તાવેજો ન આપવાના, કોઈ વ્યક્તિને વિશિષ્ટ વ્યાખ્યા હેઠળ ગણવામાં આવે તે માટે સામગ્રીના અભાવના, પક્ષકારો વચ્ચેના વ્યક્તિગત વિવાદના, અથવા માત્ર થોડા જ કેસોના અસ્તિત્વના જેવા કોઈ નાનાં આધારે પણ તે રદ કરી શકાય છે. તેમ છતાં, કોઈપણ ચુકાદો એવો સિદ્ધાંત સ્થાપિત કરતો નથી કે ભલે કોઈ વ્યક્તિને અટકાયત હેઠળ રાખવા માટે વિષયક સંતોષ પર પહોંચવા પૂરતી સામગ્રી ઉપલબ્ધ હોય, છતાં અટકાયતનો આદેશ પસાર કરી શકાય નહીં. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, જો વિષયક સંતોષ નોંધ પર ઉપલબ્ધ સામગ્રીના આધારે આવેલો હોય, તો અટકાયતનો આદેશ રદ કરી શકાય નહીં.

૧૦. ઉપર અહીં ચર્ચા કરવામાં આવી છે તેમ, વર્તમાન કેસમાં, સક્ષમ પ્રાધિકારીએ અરજદાર દ્વારા પ્રતિબંધિત દારૂના કબજા અને વેચાણ સંબંધિત તથ્યાત્મક વિગતો પર આધાર રાખ્યો છે અને, તેથી, અરજદારને જોખમી વ્યક્તિ તરીકે ગણવામાં કોઈ ભૂલ, મનસ્વીપણું કે તર્કવિરુદ્ધતા છે એવું ક્યારેય કહી શકાય નહીં.

૧૧. અટકાયત પામેલ વ્યક્તિ તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરે છે કે આ અરજદાર દ્વારા પડકારાયેલ અટકાયતનો આદેશ, આ કારણસર રદ કરવામાં આવવો જોઈએ કે માત્ર એક ગુનાની નોંધણી થવાથી જ અધિનિયમની કલમ

૨(બી) હેઠળ “બૂટલેગર” ની વ્યાખ્યાના વ્યાપમાં અટકાયત પામેલ વ્યક્તિનો કેસ આવી શકતો નથી. અટકાયત પામેલ વ્યક્તિના વિદ્વાન વકીલ વધુમાં રજૂ કરે છે કે આક્ષેપ મુજબ ચલાવવામાં આવેલ ગેરકાયદેસર પ્રવૃત્તિનો જાહેર વ્યવસ્થાની જાળવણી સાથે કોઈ સંબંધ અથવા અસર હોઈ શકે નહીં અને વધુમાં વધુ એટલું જ કહી શકાય કે તે કાયદો અને વ્યવસ્થાના ભંગ સમાન છે. વધુમાં, સાક્ષીઓના નિવેદનો અને એફ.આઈ.આર.ની નોંધણી સિવાય, જાહેર વ્યવસ્થાના ભંગ સાથે અટકાયત પામેલ વ્યક્તિની આક્ષેપિત સમાજવિરોધી પ્રવૃત્તિઓને સાંકળે તેવું અન્ય કોઈ સંબંધિત અથવા દૃઢ સામગ્રી અભિલેખ પર ઉપલબ્ધ નથી.

૧૨. અટકાયતી વતી વિદ્વાન વકીલે [૧] રણુભાઈ ભીખાભાઈ ભરવાડ [વેકરિયા] વિ. ગુજરાત રાજ્ય, જે ૨૦૦૦[૩] જી.એલ.આર. ૨૬૯૬ માં અહેવાલિત છે, [૨] અશોકભાઈ જીવરાજ @ જીવાભાઈ સોલંકી વિ. પોલીસ કમિશનર, સુરત, જે ૨૦૦૦[૧] જી.એલ.એચ. ૩૯૩ માં અહેવાલિત છે; અને [૩] મુસ્તાકમિયા જબ્બરમિયા શેખ વિ. એમ.એમ. મહેતા, જે [૧૯૯૫] ૩ એસ.સી.સી. ૨૩૭ માં અહેવાલિત છે, એવા કેસોમાં નોંધાયેલા નિર્ણયો પર નિર્ભરતા રાખીને રજૂ કર્યું કે હાલનો કેસ ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં નિર્ધારિત કરાયેલા સિદ્ધાંતથી સંપૂર્ણપણે આવરી લેવાયેલો છે. અટકાયતગ્રસ્તના વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂ કર્યું કે હાલના કેસની હકીકતોમાં એવું ઠરાવવું શક્ય નથી કે ફોજદારી

કેસ/કેસોના સંદર્ભમાં અટકાયતગ્રસ્તની પ્રવૃત્તિઓએ સમાજની સામાન્ય ગતિને પણ અસર પહોંચાડી હતી, અથવા જનસામાન્યના સામાન્ય અને દૈનિક જીવનના અસ્તિત્વને જ જોખમમાં મૂકતું એવું ભય સર્જ્યું હતું, અથવા ફોજદારી કેસ/કેસોના આધારે અટકાયતગ્રસ્તે સમગ્ર સામાજિક તંત્રને અવ્યવસ્થિત બનાવી દીધું હતું, જેથી જાહેર વ્યવસ્થાને ભંગ કરીને કાયદાના શાસન દ્વારા સંચાલિત વ્યવસ્થા તરીકે સમગ્ર પ્રણાલીનું અસ્તિત્વ જ જાળવવું મુશ્કેલ બન્યું હોય.

૧૩. ઉદ્દેખિત નિર્ણયોનું સમીકરણ હાલના કેસના તથ્યો સાથે કરી શકાય તેમ નથી, જેમાં અરજદાર દારૂના પરિવહનમાં સંકળાયેલો છે. જાહેરમાં દારૂનો વિશાળ જથ્થો લઈ જવો અને તેનું વેચાણ કરવું, તે જાહેર વ્યવસ્થાને ભંગ કરશે નહીં અને સમાજની ગતિને અસર કરશે નહીં, એવું ક્યારેય કહી શકાય નહીં. તેથી, જ્યારે સક્ષમ સત્તાધિકારી સમક્ષ એવો સામગ્રીજન્ય આધાર હોય કે અરજદાર દારૂના વિશાળ જથ્થામાં વ્યવહાર કરી રહ્યો છે અને તે જ તેના કબજામાંથી મળ્યો છે, ત્યારે રાજ્યમાં જાહેર વ્યવસ્થાના ભંગને ટાળવા માટે તેને અટકાયતમાં રાખવા અંગે અરજદાર વિરુદ્ધ કોઈપણ પ્રકારનો આધાર જ નથી, એવું ક્યારેય કહી શકાય નહીં.

૧૪. પ્રતિવાદી રાજ્ય તરફથી હાજર વિદ્વાન એ.જી.પી.એ સત્તાધિકારી દ્વારા

પસાર કરાયેલ અટકાયતના આદેશને સમર્થન આપ્યું અને રજૂ કર્યું કે અટકાયતમાં રાખવામાં આવેલ વ્યક્તિ દારૂવેચાણનો ગેરકાયદેસર ધંધો કરનાર છે અને તપાસ દરમિયાન પૂરતી સામગ્રી તથા પુરાવા મળ્યા હતા, જે અટકાયતમાં રાખવામાં આવેલ વ્યક્તિને પણ પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા, અને તે દર્શાવે છે કે અટકાયતમાં રાખવામાં આવેલ વ્યક્તિને અધિનિયમની કલમ ૨(બી) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત પ્રવૃત્તિઓમાં સંકળાવાની આદત છે અને કેસના તથ્યોને ધ્યાનમાં લેતાં, અટકાયત કરનાર સત્તાધિકારીએ યોગ્ય રીતે અટકાયતનો આદેશ પસાર કર્યો છે અને આ અદાલતે અટકાયતના આદેશને યથાવત્ રાખવો યોગ્ય છે.

૧૫. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા બાદ અને પ્રકરણના તથ્યો તથા પરિસ્થિતિઓનો વિચાર કરતાં, એવું જણાય છે કે અટકાયતી સત્તાધિકારીએ પ્રાપ્ત કરેલ વિષયલક્ષી સંતોષ કાનૂની, માન્ય અને કાયદા મુજબનો છે, કારણ કે એફ.આઈ.આર./ઓ માં આક્ષેપિત ગુનાઓનો જાહેર વ્યવસ્થા પર સર્વથા પ્રભાવ પડે છે. સંબંધિત વ્યક્તિ સમાજ માટે ભય અને ઉપદ્રવરૂપ બની ગયો છે જેથી સમાજની સમગ્ર ગતિ ભંગ થાય અને એવી વ્યક્તિના કૃત્યોને કારણે જાહેર વ્યવસ્થાને અસ્તવ્યસ્ત કરતાં સમગ્ર સામાજિક તંત્ર જોખમમાં મુકાયું છે, તેવું પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ દર્શાવવા માટે નોંધ પર પૂરતું સામગ્રી ઉપલબ્ધ છે; તેથી એવું કહી શકાય કે અટકાયતી અધિનિયમની કલમ ૨(બી) ના અર્થમાં દારૂવેચાણ છે.

નોંધ પર એવું સામગ્રી ઉપલબ્ધ છે જે દર્શાવે છે કે અટકાયતી એવી રીતે વર્તે છે કે જે જાહેર વ્યવસ્થા માટે જોખમકારક છે. [૧] રાણુભાઈ ભીખાભાઈ ભરવાડ (ઉપરોક્ત), [૨] અશોકભાઈ જીવરાજ @ જીવાભાઈ સોલંકી (ઉપરોક્ત) અને [૩] મુસ્તાકમિયા જબ્બરમિયા શેખ (ઉપરોક્ત) ના પ્રકરણોમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતનો એવો મત હતો કે અટકાયતીની પ્રવૃત્તિઓને જાહેર વ્યવસ્થાના જતન માટે જોખમકારક કહી શકાય નહિ અને વધુમાં વધુ તે કાયદો અને વ્યવસ્થાના જતનના ક્ષેત્રમાં આવે છે, જ્યારે વર્તમાન પ્રકરણમાં તથ્યો ભિન્ન છે.

૧૬. જોકે મોટા ભાગના કેસોમાં કોઈ ને કોઈ આધાર પર અટકાયતનો આદેશ રદ કરાવવા બાબતે અટકાયતમાં રાખવામાં આવેલ વ્યક્તિના પક્ષમાં નિર્ણય આપવામાં આવ્યો છે, તેમ છતાં તેમાંના કેટલાક કેસો સંપૂર્ણપણે તકનીકી સ્વરૂપના છે, અર્થાત્ આદેશ પસાર કરવામાં વિલંબ થયો છે, પ્રતિનિધિત્વનો નિર્ણય કરવામાં વિલંબ થયો છે, આધારભૂત કારણો યોગ્ય રીતે જાહેર કરવામાં આવ્યા નથી, સંપૂર્ણ સામગ્રી પૂરી પાડવામાં આવી નથી, અનુવાદ પૂરો પાડવામાં આવ્યો નથી, વગેરે, અને અંતે ગુણદોષના આધાર પર હંમેશાં એવું કહેવામાં આવે છે કે જાહેર વ્યવસ્થામાં કોઈ ભંગાણ નથી અને કાયદો અને વ્યવસ્થાનો પ્રશ્ન જાહેર વ્યવસ્થા તરીકે ઓળખી શકાય નહીં; મારા અવલોકન મુજબ, મોટા ભાગના કેસોમાં નીચે દર્શાવેલા થોડાક કેસોની અવગણના કરવામાં

આવી છે, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતની વિશાળ ખંડપીઠોએ અટકાયતના આદેશની પુષ્ટિ કરી છે. તેમાંના કેટલાકનો નીચે ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે.

૧) લૉરૅન્સ જોઆકિમ જોઝેફ ડીસૂઝા વિ./સ. બોમ્બે રાજ્ય, જેનો ઉલ્લેખ એ.આઈ.આર. ૧૯૫૬ એસ.સી. ૫૩૧ માં થયેલો છે, તે કેસમાં, અરજદાર વિરુદ્ધ રાષ્ટ્રવિરોધી પ્રવૃત્તિઓ અંગે આક્ષેપ હોવા છતાં, હકીકત એ યથાવત્ રહે છે કે ઇસવીસન ૧૯૫૬ માં, અટકાયતના સિદ્ધાંતના સંદર્ભમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના પાંચ ન્યાયાધીશોવાળી ખંડપીઠે એવું ઠરાવ્યું હતું કે, અટકાયતના આદેશમાંના આક્ષેપો ઇરછનીય હોય એટલા ચોક્કસ અને નિશ્ચિત ન હોવા છતાં, અટકાયતમાં રાખવામાં આવેલ વ્યક્તિની આક્ષેપિત પ્રવૃત્તિઓના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લેતાં, અટકાયતનો આદેશ રદ કરી શકાય નહીં. વધુમાં એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨ [૫] અને [૬] હેઠળ, અટકાયતમાં રાખવામાં આવેલ વ્યક્તિને અટકાયત અંગેનો નિર્ણય અને તેના કારણો સંપ્રેષિત કરવાની કોઈ ફરજ નથી; આવી ફરજ ત્યારે જ ઉદ્ભવે જ્યારે અટકાયતમાં રાખવામાં આવેલ વ્યક્તિને કારણો અસ્પષ્ટ લાગે અને તે વિગતો માંગે. સ્પષ્ટપણે

જણાવાયું છે કે, અટકાયતમાં રાખવામાં આવેલ વ્યક્તિ તરફથી કોઈ વિનંતી ન હોય ત્યારે, નિર્ણય સંપ્રેષિત કરવાની ફરજ અને તથ્યો જાહેર ન કરવાની ફરજને લોકહિતને પ્રતિકૂળ ગણવામાં આવી શકે; પરંતુ નિર્ણયનું અસંપ્રેષણ તેના પ્રતિનિધિત્વના બંધારણીય અધિકારને અવરોધક થયું હતું એવું માનવામાં આવી શકે નહીં, અને આવી પરિસ્થિતિમાં સંપ્રેષણ કરવાની ફરજ અનુમાનિત કરી શકાતી નથી. એવું જણાય છે કે આ પૂર્ણ ખંડપીઠનો ચુકાદો ક્યારેય ઉલટવામાં આવ્યો નથી અને, તેથી, તેને અવગણવામાં આવી શકે નહીં.

૨) જ્યારે ફરીથી કંચનલાલ માણેકલાલ ચોક્ષી વિ. ગુજરાત રાજ્યના મામલામાં, જે એ.આઈ.આર. ૧૯૭૯ એસ.સી. ૧૯૪૫ માં અહેવાલિત છે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ત્રણ ન્યાયાધીશોની પીઠે એ.આઈ.આર. ૧૯૭૪ એસ.સી. ૨૧૫૪ માં અહેવાલિત હરાધન સહા વિ./સ. પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્યના મામલાના ચુકાદા પર આધાર મૂક્યો છે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના અપલોકનનું અર્થઘટન કરવાની બદલે, સંબંધિત અનુરૂપે વાંચવા યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવે છે: “૨ હરાધન સહા વિ. પશ્ચિમ બંગાળ

રાજ્યના મામલામાં, મેન્ટેનન્સ ઑફ ઇન્ટરનલ સિક્યુરિટી એક્ટની જોગવાઈઓની માન્યતા પ્રશ્નાધીન હતી. એક દલીલ એવી હતી કે અધિનિયમની કલમ ૩એ સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૪નું ઉલ્લંઘન કર્યું, કારણ કે તે ૪ ગુનાને અલગ અને ભેદભાવપૂર્ણ રીતોએ અટકાયતનો આધાર બનવાની મંજૂરી આપતી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે અ ને ફરિયાદ ચલાવી શકાય પરંતુ નિવારક અટકાયત હેઠળ રાખવામાં ન આવે. બ સામે ફરિયાદ ન ચલાવવામાં આવે પરંતુ માત્ર નિવારક અટકાયત હેઠળ રાખવામાં આવે અને ક સામે ફરિયાદ પણ ચલાવવામાં આવે અને નિવારક અટકાયત હેઠળ પણ રાખવામાં આવે. આ દલીલનો વિચાર કરતાં, આ અદાલતના પાંચ ન્યાયાધીશોની પીઠે નિવારક અટકાયત અને દોષસિદ્ધિ અનુસરે તે અટકાયત વચ્ચેનો મૂળભૂત ભેદ સમજાવ્યો અને અપલોકન કર્યું :

નિવારક અટકાયત કરવાની સત્તા દંડાત્મક અટકાયતથી સ્વરૂપતઃ ભિન્ન છે. પ્રતિરોધાત્મક અટકાયત કરવાની સત્તા એ યોગ્ય પૂર્વઅનુમાનના આધારે વપરાતી સાવચેતીરૂપ સત્તા છે. તેનો સંબંધ કોઈ ગુના સાથે હોઈ પણ શકે અને ન પણ હોઈ

શકે. તે સમાંતર કાર્યવાહી નથી. ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા કાર્યવાહી શરૂ થઈ શકે હોય અથવા શરૂ કરવામાં આવી હોય એવા કેટલાક તથ્યો પર તેનો આધાર હોય તો પણ તે ફરિયાદ પક્ષની કાર્યવાહી સાથે આરજાદિત થતી નથી. પ્રતિરોધાત્મક અટકાયતનો આદેશ ફરિયાદ પક્ષની કાર્યવાહી પહેલાં અથવા દરમિયાન કરવામાં આવી શકે છે. પ્રતિરોધાત્મક અટકાયતનો આદેશ ફરિયાદ પક્ષની કાર્યવાહી સાથે અથવા તેની વિના, તેમજ મુક્તિ પછીની અપેક્ષામાં, અથવા આરોપમુક્તિ પછી, અત્રે સુધી કે નિર્દોષ છૂટકારો પછી પણ કરવામાં આવી શકે છે. ફરિયાદ પક્ષની કાર્યવાહી બાકી હોવું પ્રતિરોધાત્મક અટકાયતના આદેશ માટે કોઈ અવરોધ નથી. પ્રતિરોધાત્મક અટકાયતનો આદેશ પણ ફરિયાદ પક્ષની કાર્યવાહી માટે અવરોધ નથી.

અદાલતે ત્યારબાદ અગાઉના વિવિધ નિર્ણયોને સંદર્ભિત કર્યા અને નીચેના સિદ્ધાંતો નિષ્કર્ષિત કર્યા :

“પ્રથમ, માત્ર એટલા કારણો કે કોઈ અટકાયતી ફોજદારી ગુનો કરવાના કારણો ફોજદારી અદાલતમાં ચલાવવામાં આવનાર હોય અથવા ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાના અધ્યાય ૮ હેઠળ

આવતાં ગુનાઓ કરવા પરથી તેને અટકાવવા માટે તેના વિરુદ્ધ કાર્યવાહી થઈ શકે, એ માત્રથી જ સરકારને અધિનિયમ હેઠળ તેના અટકાયત માટે કાર્યવાહી કરવાથી વંચિત કરી શકાતી નથી. બીજું, પોલીસ કોઈ વ્યક્તિને ધરપકડ કરે અને પછી તેને જામીન પર મુક્ત કરે અને તેની વિરુદ્ધ ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા હેઠળ ફરિયાદ ચલાવવા માટે પગલાં શરૂ કરે તથા પ્રથમ માહિતી અહેવાલ પણ નોંધે, તો પણ તે જિલ્લા દંડાધિકારીને નિવારક અટકાયત હેઠળ આદેશ બહાર પાડવામાં અવરોધરૂપ બની શકે નહીં. ત્રીજું, જ્યાં સંબંધિત વ્યક્તિના વિરુદ્ધ અટકાયતનો આદેશ કરવામાં આવે તે સમયે તે હકીકતમાં જેલ કસ્ટડીમાં હોય અને યોગ્ય પ્રમાણના સમયગાળા સુધી તેની મુક્તિ થવાની સંભાવના ન હોય, ત્યાં એવો દાવો કરવો સંભવ બને કે એવો વ્યક્તિ રાજ્યની સુરક્ષા અથવા જાહેર વ્યવસ્થાને જોખમમાં મૂકે તેવી પ્રવૃત્તિઓમાં પ્રવર્તવાની સંભાવના અંગે અટકાયતી સત્તાધિકારીની સંતોષની સ્થિતિ હોઈ શકે નહીં. ચોથું, માત્ર એટલી પરિસ્થિતિ કે ફરિયાદી કાર્યવાહી બાકી હોય તે દરમિયાન અટકાયતનો આદેશ કરવામાં આવ્યો છે, તેનાથી આદેશ ભંગ થતો નથી. પાંચમું, અટકાયતનો આદેશ એક સાવચેતીરૂપ પગલું છે. તે આસપાસની પરિસ્થિતિઓના

પ્રકાશમાં વ્યક્તિના ભૂતકાળના વર્તનના આધારે તેના ભવિષ્યના વર્તન અંગે કરાયેલા ચુક્તિપૂર્ણ અનુમાન પર આધારિત હોય છે. સ્પષ્ટ છે કે અદાલતે એવો સિદ્ધાંત સ્થાપિત કર્યો ન હતો કે ફરિયાદ શરૂ થવાની સંભાવના અસંગત વિચારણા છે, જેને અટકાયતી સત્તાધિકારીએ મનમાં રાખવાની જ ન હોય. જે કંઈ સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું હતું તે એટલું જ કે માત્ર એટલી પરિસ્થિતિ કે કોઈ અટકાયતી ફરિયાદ માટે પાત્ર હતી, એ માત્રથી જ નિવારક અટકાયતનો આદેશ કરવાની પ્રક્રિયામાં અવરોધ ઊભો થતો નથી. તેમાંથી એવું અનુસરી આવતું નથી કે ફરિયાદ શરૂ થવાની સંભાવનાનો વિચાર ન કરવો કદી પણ એવા નિષ્કર્ષ સુધી લઈ જઈ શકતું નથી કે અટકાયતી સત્તાધિકારીએ પોતાનું મન લગાડ્યું જ નહોતું અને તેથી અટકાયતનો આદેશ દુષિત હતો.”

૧૭. ત્યારબાદ, પરિચ્છેદ ૩ થી ૭ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે થોડા વધુ ચુકાદાઓનો વિચાર કર્યો છે, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતની ભિન્ન ખંડપીઠોએ પણ અટકાયતનો આદેશ રદ કર્યો હતો, પરંતુ અંતે તે તમામ ચુકાદાઓને ભિન્ન ઠેરવી, ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે અટકાયતગ્રસ્તની અપીલ ફગાવીને એવો નિર્ધાર કર્યો કે ફોજદારી ફરિયાદ

ચલાવવાની શક્યતા, નિવારક અટકાયતના આદેશ માટે સંપૂર્ણ અવરોધ નથી અને જ્યારે હકીકતોનું અત્યંત વિસ્તૃત નિવેદન સ્પષ્ટ રીતે અટકાયત આદેશ આપનાર સત્તાધિકારીએ મનનો ઉપયોગ કયો હોવાનું દર્શાવે છે , ત્યારે અટકાયતના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે એવું અનુમાન કરી શકાય નહીં કે અટકાયત આદેશ આપનાર સત્તાધિકારીએ સંબંધિત વિચારણાઓ અંગે મનનો ઉપયોગ કર્યો નહોતો.

૩) પોલીસ કમિશનર વિ. સી. અનીતા, [૨૦૦૪] ૭ એસ.સી.સી. ૪૬૭ માં અહેવાલિત કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું નિર્ધારિત કર્યું છે કે જ્યારે અટકાયતના આધાર સ્પષ્ટ, સંબંધિત, સમયસન્નિધ અને પ્રાસંગિક હોય, ત્યારે વડી અદાલત અટકાયતી સત્તાધિકારીના મતના સ્થાને પોતાનો મત મૂકી શકતી નથી. વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે નિવારક અટકાયત એ પૂર્વસાવચેતીરૂપ પગલું છે અને તેનો કોઈ ગુનાથી સંબંધ નથી, જ્યારે ફોજદારી કાર્યવાહી વ્યક્તિએ કરેલા ગુનાના બદલામાં તેને દંડિત કરવા માટે હોય છે. તેથી, તે બંને સમાનાંતર કાર્યવાહી નથી. વધુમાં એવું પણ અવલોકિત કરવામાં આવ્યું છે કે જાહેર વ્યવસ્થા, કાયદો અને વ્યવસ્થા તથા રાજ્યની સુરક્ષા કલ્પિત રીતે ત્રણ સમકેન્દ્રી વર્તુળો દોરે છે, જેમાં સૌથી મોટું વર્તુળ કાયદો અને વ્યવસ્થાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે, તે પછીનું જાહેર વ્યવસ્થાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે અને સૌથી નાનું રાજ્યની સુરક્ષાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. કાયદાનો દરેક ભંગ અનિવાર્ય રીતે

વ્યવસ્થાને અસર કરતો જ હોય છે, પરંતુ કાયદો અને વ્યવસ્થાને અસર કરતું કૃત્ય અનિવાર્ય રીતે જાહેર વ્યવસ્થાને પણ અસર કરે જ એવું નથી. તેવી જ રીતે, કોઈ કૃત્ય જાહેર વ્યવસ્થાને અસર કરી શકે, પરંતુ અનિવાર્ય રીતે રાજ્યની સુરક્ષાને અસર કરે જ એવું નથી. સાચી કસોટી કૃત્યના પ્રકારની નહીં, પરંતુ પ્રશ્નમાં રહેલા કૃત્યની સંભાવ્ય અસરની છે. સ્વભાવમાં સમાન હોવા છતાં, ભિન્ન સંદર્ભો અને પરિસ્થિતિઓમાં કરાયેલા કૃત્યો ભિન્ન પ્રતિક્રિયાઓ પેદા કરી શકે છે. તેથી, કૃત્ય પોતે જ તેની ગંભીરતાનું નિર્ધારક નથી. તેની ગુણવત્તામાં તે અન્ય સમાન કૃત્યોથી ભિન્ન ન પણ હોય, પરંતુ તેની સંભાવ્યતામાં, અર્થાત્ સમાજ પર તેની અસરના દૃષ્ટિકોણે, તે ખૂબ જ ભિન્ન હોઈ શકે છે. એક કૃત્ય માત્ર વ્યક્તિઓને અસર કરી શકે, જ્યારે બીજું, ભલે તે સમાન પ્રકારનું હોય, એવી અસર પેદા કરી શકે કે તે સમુદાયના જીવનની સમગતિને પણ ભંગ કરે. તેનો અર્થ એવો નથી કે આવરણરૂપ આવર્તન હોઈ જ નહીં શકે, એ અર્થમાં કે કોઈ કૃત્ય એક જ સમયે બે ધારણાઓ હેઠળ આવી ન શકે. ઉદાહરણ તરીકે, જાહેર વ્યવસ્થાને અસર કરતું કૃત્ય એવી અસર પેદા કરી શકે કે તે જાહેર વ્યવસ્થા અને રાજ્યની સુરક્ષા બંનેને અસર કરે.

જ) સેન્ટમિલસેલ્વી વિ. તામિલનાડુ રાજ્યના મામલામાં, જે [૨૦૦૬] ૫ એસ.સી.સી. ૬૭૬ માં અહેવાલિત છે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે એમ ઠરાવ્યું છે કે અટકાયતના કારણોમાં માત્ર ઉલ્લેખ કરાયેલ, પરંતુ અટકાયતના હેતુ માટે

આધારરૂપ તરીકે ન લેવામાં આવેલ દસ્તાવેજની નકલ ન આપવી એ આદેશને રદ કરવા માટેનું કારણ બની શકતું નથી. વધુમાં એમ પણ ઠરાવાયું છે કે અટકાયતમાં રહેલ વ્યક્તિને જામીન પર મુક્ત થવાની સંભાવના હતી અને તેથી અટકાયતનો આદેશ યોગ્ય ગણાય. કારણ કે આવું નિષ્કર્ષ અટકાયત કરનાર સત્તાધિકારીએ પોતાના સમક્ષ રહેલી વિગતોના આધારે પ્રાપ્ત કરેલ વ્યક્તિનિષ્ઠ સંતોષ હતું, તેથી માત્ર આવા સંતોષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો યોગ્ય નથી. વધુમાં એવું પણ જણાવાયું છે કે પ્રતિનિધિત્વના નિકાલ માટે ચુક્તિસંગત સમયનું માપદંડ શું હોવું જોઈએ તે બાબતે કોઈ કડક અને અચલ નિયમ હોઈ શકતો નથી અને દરેક મામલો તેના પોતાના તથ્યોના આધારે વિચારવો પડે છે.

૧૮. ઉપરોક્તને ધ્યાનમાં લેતાં, હું આ અરજી મંજૂર કરવા માંગતો નથી. તેથી, અરજી નામંજૂર કરવામાં આવે છે. નિયમનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(એસ.જી. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ)

*The translation of this judgment has been provided by M/s.
Hyperlink E –Solution Private Limited.*

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the*

English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.